

legătură între două sfere de excelență ale cercetării științifice clujene: poetica literară, dezvoltată în studiile eminescologice mai recente ale Ioanei Em. Petrescu – pe de o parte, și semiotica textului, consolidată pe baze semantice și hermeneutice – pe de altă parte. Apariția acestei cărți trebuie salutăată ca un remarcabil succes al științei literare românești.

MIRCEA BORCILĂ
Universitatea „Babeș-Bolyai”
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31

ȘTEFAN HAZY, *Predicativitatea: determinare contextuală analitică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1997, 150 p.

Aparținând „școlii clujene de gramatică”, Ștefan Hazy își propune să repună în discuție unele aspecte legate de sintaxa verbului. Pornind de la actualitatea problemei exprimării predicăției în limba română și, implicit, a predicatului și de la dificultățile întâmpinate atât de elevi, cât și de studenți în interpretarea unor categorii de verbe (în general, a verbelor la modurile nepersonale), autorul își construiește întregul demers cu meticulozitatea specifică unui cercetător experimentat. Pentru a ilustra în mod concret ceea ce afirmă în plan teoretic, Ștefan Hazy se folosește de contexte extrase din diferite opere literare (în special din cele studiate în școală).

Bazată pe lucrări de gramatică consacrate și pe teze, concepte și idei puse în circulație în special de D. D. Drașoveanu, autorul concluzionează că „esența propoziției o constituie predicăția și că aceasta se realizează, de obicei, printr-un predicat”. Datorită acestui fapt, mai important în actul de comunicare este predicatul.

Un loc important în lucrare îl ocupă clasa *verbelor semiauxiliare*. Acceptarea existenței lor sau negarea acestei existențe, opiniile „pro” și „contra” sunt trecute în revistă. Opiniile altor autori nu sunt doar expuse, ci comentate cât se poate de argumentat. De exemplu, G. G. Neamțu consideră verbul „a putea” tranzitiv, iar infinitivul sau conjunctivul care-l însoțește este interpretat complement direct, respectiv completivă directă. Aprecierea lui Ștefan Hazy este cu totul alta. El afirmă că semiauxiliarul *a putea* (ca și *a avea*) nu poate fi considerat tranzitiv, deoarece verbele din această clasă se caracterizează prin aceea că pot primi un complement direct și că, în condiții sintactice determinate, acest complement este însoțit de morfemul *pe*. În cazul semiauxiliarelor acest lucru este imposibil, adică nu pot primi acuzativ complement direct, ci „doar echivalente aparente ale acestora”, exprimate prin conjunctiv sau prin infinitiv. Sau, de pildă, Gh. N. Dragomirescu numește semiauxiliarele de mod „auxiliare modale predicative”. Observația lui Șt. Hazy este promptă și bine venită: dacă verbul este **auxiliar**, *nu poate fi predicativ*, iar, dacă e **predicativ**, *nu poate fi auxiliar*. Problema care suscită un interes deosebit în cazul acestei clase de verbe este **tratamentul sintactic** al semiauxiliarelor de mod. Caracterul nepredicativ al acestora este evidențiat prin 12 trăsături. Dintre acestea noi vom enumera doar câteva: verbele semiauxiliare nu pot fi atrase în clasa tranzitivelor, deoarece ele nu se pot distribui cu un complement direct, ci numai cu echivalente false ale acestuia; cu verbele „copulative” (verbele₂) se aseamănă datorită insuficienței semantice și se deosebesc de ele prin aceea că nu se pot distribui cu un termen în nominativ; verbele semiauxiliare nu exprimă acțiuni sau stări ca verbele predicative; frecvența cea mai mare o au verbele *a putea* și *a trebui*, celelalte (*a avea*, *a fi* și *a(-i) veni*) prezentând o funcție mai scăzută.

Folosindu-se de numeroase contexte, autorul ajunge, în urma unor susținute dezbateri, la concluzii menite să pună capăt controverselor. Cel puțin, pentru moment. Aceasta, deoarece permanenta schimbare în limbă se răsfrânge și asupra verbelor. Dacă unele dobândesc sensuri și valențe gramaticale noi, altele se golesc de sensul lor inițial, se abstractizează și, treptat, trec dintr-o clasă verbală în alta.

Deși s-ar părea că lucrarea se adresează doar unui grup mai restrâns de cititori, în special celor preocupați de problemele mai complexe, mai de profunzime ale sintaxei limbii române, modul în care este scrisă o face accesibilă unui public mai larg.

SORINA DĂNCUȚĂ
Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21

MARIUS SALA, *Introducere în etimologia limbii române*,
București, Editura Univers Enciclopedic, 1999, 252 p.

Cartea lui Marius Sala apare ca urmare a unei cerințe imediate. În mediile lingvistice românești se face de multă vreme etimologie, începând mai serios cu Laurian și Massim și continuând mai ales din necesitatea alcătuirii de dicționare. Tradiția lexicografică românească este principala beneficiară a eforturilor etimologiștilor de-a lungul timpului (iar autorul nu ezită să mărturisesc încă din prima pagină că prezenta carte este scrisă pentru că au început lucrările la *Dicționarul etimologic al limbii române*) și numeroși savanți au făcut din etimologie o pasiune și o profesiune. Cu toate acestea, până în zilele noastre, încă nu a fost stabilit cu claritate statutul acesteia ca știință, în ciuda faptului că în peisajul lingvistic românesc există, cel puțin pentru timpurile mai apropiate nouă, nume precum Alexandru Graur sau Andrei Avram. Au mai existat încercări de acest fel, dintre care trebuie menționată *Etimologia și limba română*, București, 1987, scrisă împreună cu regretatul Ion Coteanu, însă nici una nu are extensia celei de față. Cei care se așteaptă ca această carte să fie una de etimologii sau de studii etimologice, așa cum este cazul pentru majoritatea lucrărilor anterioare de gen, vor fi surprinși. Prezenta lucrare se structurează pe două părți: una „tehnică”, cuprinzând capitolele I și II ale cărții, și una „etimologică”, cuprinzând capitolul al III-lea. Ambele părți sunt de aceeași întindere, ceea ce echilibrează într-o manieră elegantă compoziția.

Am numit prima parte „tehnică”, fiindcă tratează metoda etimologică și statutul etimologiei ca știință. Titlurile capitolelor sunt grăitoare: I. *Principii și metode ale etimologiei* și II. *Lucrări de etimologie*. Autorul începe prin a explica ce anume este etimologia, apoi expune criteriile de cercetare etimologică, continuă cu explicarea tipurilor de etimologie și încheie prin a stabili raportul dintre etimologie și filologie. Cât privește capitolul privitor la lucrările de etimologie, este evidentă formația de romanist a autorului, o pondere importantă revenind lucrărilor etimologice de limbi neolatine: 13 pagini din 25 ale capitolului. În acest capitol sunt descrise principalele lucrări de etimologie de pe teren romanic și românesc, într-o manieră asemănătoare cu cea practată de Tagliavini în *Glottologia*. Partea a doua, pe care am numit-o „etimologică”, vine ca o explicație la prima parte și este, în ceea ce privește conținutul și metoda de expunere, mai aproape de ceea ce este o lucrare clasică de etimologie, și anume tratează straturile etimologice ale lexicului românesc.

Ceea ce este plăcut surprinzător la cartea lui Marius Sala este caracterul savant didactic al acesteia, rod, poate, al îndelungatei experiențe de catedră. Tocmai aceasta constituie nota de noutate și meritul cel mai mare al acesteia. Totodată, lectura este facilă, neobositoare, expunerea fiind cursivă și argumentația științifică „polemică” în cele mai multe cazuri (în foarte puține situații nu se menționează alte opinii decât ale autorului, fie pro, fie contra) și în unele cazuri chiar anecdotică. Un lucru remarcabil în concepția prezentei cărți este inserarea notelor și trimerilor bibliografice în text, în majoritatea cazurilor indicate prin închiderea în paranteze, ceea ce conferă lucrării un plus de ușurință a receptării, fără a-i scădea din ținuta științifică. Aparatul filologic bine întocmit este un argument în plus pentru efortul autorului de a oferi atât publicului larg interesat de problema etimologiei, cât și cercetătorului avizat o lucrare ușor de mânuit, condiție esențială a unui instrument de lucru. Nu trebuie neglijat nici aspectul estetic (ar fi exagerată o apropiere de tratatele științifice de